

Nr 803

Av herrar **Holmberg** och **Kaijser**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 42, om ökat ekonomiskt stöd åt barnfamiljer.*

(Lika lydande med motion nr 1039 i Andra kammaren)

Den reform som föreslås i proposition nr 42 kan beskrivas som en höjning av familjebostadsbidragen och en partiell upplösning av dessa bidrags samband med bostadsstandarden. Därjämte föreslås att bidragen i fortsättningen skall inte bara administreras utan delvis också bekostas av kommunerna. Slutligen föreslår Kungl. Maj:t, för att undgå vissa negativa konsekvenser av reformen för en del ofullständiga familjer, en höjning av bidragsförskotten.

Detta är inte den stora familjepolitiska reform som utlovats och väntats. I motsats till föredragande statsrådet anser vi att inte bara frågan om ett eventuellt vårdbidrag till barnfamiljer utan också det i propositionen aktualiserade konsumtionsstödet har ett direkt samband med familjebeskattningen. Det är därför beklagligt att familjeskatteberedningen, som tillsattes avsevärt tidigare än familjepolitiska kommittén, inte hunnit avsluta sitt arbete i tid för att möjliggöra ett samlat reformförslag, innefattande såväl familjebeskattningen som kontantstödet till barnfamiljerna.

Även i jämförelse med familjepolitiska kommitténs förslag uppvisar det nu föreliggande förslaget på vissa punkter försämringar både beträffande familjestödets inriktning och i fråga om den tekniska utformningen.

Kommittén föreslog att stödet skulle »accelereras» till förmån för de stora familjerna, d. v. s. att bidraget per barn skulle öka med barnantalet. Detta var enligt vår mening ett av de mest tilltalande inslagen i kommittéförslaget. Men propositionen går den motsatta vägen och lägger tyngdpunkten på ettbarnsfamiljerna, medan bidragsökningen för nytillkommande barn utöver det första blir mycket blygsam.

Familjepolitiska kommittén hade utarbetat en metod för inkomstgradering av förmånerna som hade fördelarna att dels arbeta med ett aktuellt inkomstbegrepp, dels ge förhållandevis små s. k. marginaleffekter. Propositionen återgår till ett system för inkomstprövning som dels graderar förmånerna i förhållande till en två år gammal inkomstnivå, dels ger mycket stora marginaleffekter.

Familjepolitiska kommittén ville »myndigförklara» barnfamiljerna genom att låta den konsumtionsstyrande effekten hos familjebostadsbidragen försvinna. Kungl. Maj:t tar endast ett tveksamt steg på denna väg, då det i propositionen föreslås att det nya bidragets grundbelopp skall utgå utan bostadsvillkor; även för denna bidragsdel används dock det missvisande namnet bostadstillägg.

Ur administrativ synvinkel kunde sannolikt vägande anmärkningar riktas mot familjepolitiska kommitténs förslag, särskilt i fråga om inkomstgraderingen i två steg. Det nu föreslagna systemet blir troligen inte mycket mera lätthanterligt, i varje fall inte det kommunala bostadstillägg som föreslås utgå med statsbidrag. I synnerhet för familjer som bor i egna hem kan avvägningen av bidragsbeloppen väntas bli så krånglig att något rättvist resultat knappast kan uppnås.

Att i en bidragsform som rimligen måste få karaktären av provisorium införa en helt ny princip för kostnadsfördelning mellan stat och kommun förefaller inte särskilt väl motiverat. Skall en del av stödet anknytas till den faktiska bostadskostnaden, så är det visserligen klart att kommunerna — med tanke på bostadskostnadernas variation från kommun till kommun — måste svara för prövning och avvägning av denna bidragsdel. Men därav följer inte att kommunerna också måste bära en del av kostnaderna för stödet. Redan nu sköter kommunala organ prövning och avvägning av familjebostadsbidragen, trots att dessa helt finansieras med statsmedel. Då det föreslagna kommunala bostadstillägget utgör en ytterst ringa del av det totala stödbeloppet — kostnaden beräknas till endast 20 milj. kr. per år sammanlagt för stat och kommuner — kan statsfinansiella skäl inte gärna ha varit avgörande för förslaget utformning i denna del. Det enda motiv med någon bärkraft som skulle kunna åberopas är att kommunerna är ansvariga för bostadsförsörjningen och att ett avlyftande helt med statsmedel av de högsta hyreskostnaderna skulle kunna avtrubba viljan att hålla byggnadskostnaderna så låga som möjligt.

Vad hittills anförts torde ge belägg för att förslaget i proposition nr 42 är behäftat med betydande brister. Då vi emellertid är medvetna om behovet att snabbt åstadkomma en förbättring för främst de barnfamiljer som kommit i ett svårt läge genom den fortskridande urholkningen av familjebostadsbidragen, vill vi likväl förorda att förslaget, trots bristerna, antages under uttryckligt angivande av att det rör sig om ett provisorium i avvaktan på att familjeskatteberedningen skall hinna avslutas och familjepolitiska kommittén fullgöra återstående del av sitt utredningsuppdrag. Därefter bör förslag utarbetas till en allsidig familjepolitisk reform som tar hänsyn till behovet av såväl konsumtionsstöd till barnfamiljerna som nödvändigheten av kompensation för vård- och tillsynskostnader för barnen, i första hand då föräldrarna förvärvsarbetar.

Enligt vår uppfattning kan ett väl fungerande system för familjestöd inte

utformas utan att början göres med att skapa skatterättvisa för barnfamiljerna, d. v. s. att vid beskattningen hänsyn toges till barnantalet i familjen. Den önskvärda »horisontella» utjämningen mellan barnfamiljer och barnlösa respektive mellan familjer med olika barnantal men i samma inkomstläge är huvudsakligen en skattefråga. Detsamma gäller kompensation för kostnaderna för vård och tillsyn av barn under föräldrarnas förvärvsarbete. Kontantbidragens främsta uppgift bör vara en »vertikal» utjämning till förmån för familjer med låga inkomster och/eller många barn. Det är angeläget att dessa synpunkter beaktas vid en kommande större familjepolitisk reform.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen med bifall till proposition 42 måtte besluta

A. att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att proposition 42 förutsättes vara ett provisorium i avvaktan på att familjeskatteberedningen skall hinna avslutas och familjepolitiska kommittén fullgöra återstående del av sitt utredningsuppdrag, varefter förslag bör utarbetas till en allsidig familjepolitisk reform som tar hänsyn till behovet av såväl konsumtionsstöd till barnfamiljerna som nödvändigheten av kompensation för vård- och tillsynskostnader för barnen, i första hand då föräldrarna förvärvsarbetar;

B. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om påskynande av pågående utredningar på familjepolitikens område och framläggande snarast möjligt av förslag till en samlad familjepolitisk reform;

C. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte överlämna denna motion till familjeskatteberedningen och familjepolitiska kommittén för beaktande i samband med det fortsatta utredningsarbetet.

Stockholm den 2 april 1968

Yngve Holmberg (h)

Rolf Kaijser (h)
